מפניני הפרשה - מאמר

תורה נמשלה לאש וגם למים!!

"...**מימינו אש דת למו**" (פרק לג' ב') במסכת תענית דף ז. מובא שדברי תורה נמשלו לאש, שנאמר הלא כה דברי כאש נאם ה'. אולם יחד עם זה נמשלו למים, כמו שמובא בהמשך הגמרא שלעיל: "...**נמשלו דברי תורה למים, דכתיב הוי כל צמא לכו למים**..."

נראה לומר שהאש והמים מקבילים ליום הכיפורים ולסוכות. ביום הכיפורים מתרומם האדם משאונם של החיים החומריים, כמו אש העולה למעלה. יוצא הוא מביתו הקבוע ושם משכנו בבית הכנסת, שם הוא מתייחד עם קונו ושופך נפשו לפני מלכו של עולם. שוכח הוא את כל טרדותיו ודאגותיו היומיומיות ושם את כל מחשבותיו בקודש "דוגמת מלאכי שרת".

גם בחג הסוכות עוזב האדם את ביתו הקבוע, אבל לא לשם עליה לבית הכנסת, אלא לשם ירידה לחצר, לתוך הסוכה. יום זה הוא "יום שמחתנו" ואין שמחה אלא בבשר ואין שמחה אלא ביין.

למעשה האדם מוריד את כל קדושת התורה ומטמיע נאותה לתוך חומריותה של הארץ. "**חג הסוכות תעשה לך...באספך מגורנך ומיקבך**" – גם הדגן מן הגורן והמלאה מן היקב מקבלים שפע אור מקדושת החג.

יום הכיפורים וחג הסוכות, לא ללמד על עצמם יצאו, אלא ללמד על כל השנה כולה יצאו. כל אחד מהם לפי תכונתו ומהותו, נותן הוד ומשפיע מכוחו על כל השנה: יום הכיפורים בעליה למעלה, כיצד?

האדם מישראל העסוק בכל יומות השנה במלאכתו, והנה באמצע טרדותיו במלאכתו, אם יש בו כוח להתנתק ממלאכתו, אפילו לזמן קצר ולהיכנס לבית הכנסת להתפלל, ולבית המדרש לשיעור תורה, הרי זה ניצוץ מאותה מדרגה אליה על ביום הכיפורים.

וחג הסוכות בירידה למטה, כיצד? האדם מישראל השקוע בכל ימות השנה בתוך מצולות החיים החומריים, ולתוך ענייניים אלו הוא ממשיך חוטי פז וקרני אורה מהתורה והמצוות, ומיפה ומשפר את גשמיות החומר, הרי זה הד מכוח מה שספג לתוכו בימי הסוכות.

נמצא שיום הכיפורים נותן לאדם את הכוח בכל עת לסלק את מוחו וליבו ממחשבות האדם ותחבולותיו ויצר מעללי איש, ולהאציל לו שעה של עליה רוחנית בתורה בעומק המחשבה ובתפילה בטוהר הכוונה. וחג הסוכות נותן לאדם מישראל את הכוח לא להיטמא ולא להתלכלך רוחנית, אפילו בזמן שהוא נמצא ב 'בירא עמיקתא' שהל החיים החומריים.

ואכן עבודת הקודש של יום הכיפורים היא באש: "ולקח מלא המחתה גחלי אש מעל המזבח מלפני ה'" ואילו עסודת חג הסוכות היא במים: בניסוך המים ושמחת בית השואבה בשבעת ימי החג, ובתפילה על הגשם בשמיני עצרת. האש של יום הכיפורים אינה אש משחיתה ואינה אש מכלה, אלא אש מאירה ומחממת. אש המאירה את הדרך של: "אורה חיים למעלה למשכיל" (משלי טו') ומחממת בניצוצות שלהבת של אש דת ותורה אור.

והמים של חג הסוכות נמשכים מ "מקום גבוה" של "מקווה ישראל ה'" (ירמיהו יז') ויורדים ל "מקום נמוך" למטה, אפילו לעמקי תהום רבה בבחינת ומרוממת משם את הנשמה האלוקית "גם כי אלך בגיא צלמוות, לא אירא רע, כי אתה עימדי" (תהלים כג'). על האדם בשבת שלפני החזרה לשיגרה להקדיש זמן לחשיבה, כיצד להשתמש בכוחות אלו במשך כל השנה.

בין אדם לחבירו

כשבאים אורחים לביתו של אדם, אסור לו לגרום להם בושה, ולכן אל ישאל אותם שאלות בפרשת השבוע, בהלכה וכדומה, אלא אם כן הוא מכיר אותם ויודע בוודאות שידעו להשיב לשאלותיו. אדם שמזמין אורחים ורוצה שיאמרו דברי תורה, עליו לתאם איתם מראש, אפילו אם יודע שהם 'ברי אורייך', ויש להם דברי תורה מוכנים. מהסיבות: א. אדם שנותן מראש את הסכמתו לומר דברי תורה במהלך האירוח חושב ומכין את הדברים כראוי. ב. לעיתים האורח מעדיף לנוח ובקשה מוקדמת תאפשר לו לסרב ולהסביר את סירובו.

שואל ומשיב

שאלה: "שמיני עצרת" מהי המשמעות של העצרת?

תשובה: "עצרת" הוא מלשון "עֲצָרָה", שביום זה מתאספים לעצרת סיכום ופרידה ממסלול החגים השנתי. המסלול נפתח בחג הפסח שבו יצאנו ממצרים, ממשיך לחג השבועות יום מתן תורה, ממשיך לראש השנה ויום כיפור, ימי זיכרון, תשובה וכפרה, ומסתיים בחג הסוכות, חג האסיף, שבו אנו אוספים את כל הפירות הגשמיים והרוחניים של השנה ושמחים בהם, ומתוך כך מתפשטת שמחה וברכה לכל העולם.

בשמיני עצרת, לקראת סיום הכל, אנו חוזרים ומתכנסים לעצרת פרידה. ולפי פירוש רש"י לויקרא כג לו' -"משל למלך שזימן את בניו לסעודה לכך וכך ימים, כיוון שהגיע זמנם להיפטר, אמר: בָּנַי, בבקשה מכם עכבו עמי עוד יום, קשה עלי פרידתכם. מבחינה זו ראוי לשמוה ב"שמיני עצרת" יותר מבשאר החגים, מפני שביום זה, נחתם סדר ההתעלות של החגים, ואנו זוכים לשיא הקרבה והדבקות בה'. והשמחה בו כבר אינה תלויה במצווה מסוימת כמצוות הסוכה או ארבעת המינים, אלא בעצם העובדה שאנו בניו ועמו של ה'.

ובעצרת פרידה חגיגית זו, שבה אנו מתייחדים עם ה' אלוקינו באופן מיוחד, נתן לנו ה' את האפשרות לאצור ולנצור בנשמתנו לעד את כל האור שזכינו לקלוט במשך השנה שעברה. ומתוך כך אנו יכולים להמשיך להתעלות בשנה הבאה. ובשונה משביעי של פסח עליו נאמר "וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עֲצֶרֶת לַה' אֱלוֹקֶיךָ" - שאת כל האור שאנו אוספים וקולטים בימי הפסח אנו מוסרים לה' אלוקינו, שהוא ישמור אותו עבורנו, כי עדיין איננו ראויים ויכולים לאצור אותו בקרבנו. בשמיני עצרת, לאחר סיום מסלול החגים, אנחנו זוכים למדרגה שבה אנחנו יכולים לזכות לאצור בקרבנו לנצח את כל האור והטוב שקלטנו במשך השנה, שנאמר "בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֶרֶת תִּהְיֶה לָכֶם".

והיום השמיני הוא היום המתאים, שכן העולם הזה, עולם הטבע, קשור למספר שבע, שהטבע כולו נברא בשבעה ימים, ולכל דבר בו יש סוף וקץ. וכדי לאצור את כל הטוב והאור האלוקי שמתגלה בו, צריכים להתקדש ולהתעלות אל המדרגה שמעל הטבע והזמן, שקשורה למספר שמונה. (עפ"י פניני הלכה)

מפניני הפרשה - רעיון

מדוע - ישר כוחך ששיברת?

פרשתנו מסתיימת בפסוק: "ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל" (פרק לד' יב') ומפרש רש"י: "לעיני כל ישראל - שנשאו לבו לשבורם הלוחות לעיניהם, שנאמר (ט' יז') ואשברם לעיניכם, והסכימה דעת הקב"ה לדעתו" שנאמר (שמות לד, א) אשר שברת, יישר כחך ששברת".

על כך עולה השאלה: מדוע מסיימת התורה בשבירת הלוחות, מאורע שהוא אחד המאורעות הקשים בתולדות עם ישראל, המזכיר מעשה שיש בו קטרוג גדול על עם ישראל? והשאלה מתעצמת מממשמעות החטא עפ"י דברי הגמרא במסכת שבת פח: שכאשר התקרבו בני ישראל להר סיני והסכימו לקבל את התורה ב "נעשה ונשמע" פסקה מהם "זוהמת הנחש" מחטא האדם הראשון ובטלה מיתה מן העולם, ולאחר חטא העגל חזרה אותה זוהמה. ועוד בתלמוד הירושלמי מסכת מגילה פרק ג' – ז' מובא: לעולם יפתה אדם בטוב ויסיים בטוב, ואם כן, איך התורה מסיימת בדבר שנראה שאינו מוגדר כטוב? הרב שמעון שקופ זצ"ל השיב על כך, עפ"י הגמרא במסכת ערובין נד. תלמוד "מאי דכתיב חרות על הלוחות - אלמלי לא נשתברו לוחות הראשונות לא נשתכחה תורה מישראל", כלומר בלוחות הראשונים הייתה סגולה שאם אדם למד את התורה פעם אחת, היא לא הייתה משתכחת ממנו. משה רבנו ע"ה חשש שדבר זה יכול לגרום לחילול ה' נורא, שאפשר שיהיה איש מושחת ובקי בכל התורה כולה, ולכן ראה לנכון לשוברם ולהשתדל שיהיו לוחות אחרים, שאינם מעשה אלוקים, אלא מעשה אדם. בלוחות אלו רמוז שכל איש מישראל צריך לוחות לעצמו לכתוב עדיהם דבר ה', וכפי הכשרתו בהכנת הלוחות, כך תהיה קבלתו, ודברי התורה יתקיימו בו לפי ערך מעלתו ביראת ה'.

נר ה' נשמת אדם, גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת:

החייל לביא בן אורית ג'הסי ע"ה הי"ד

עזיז בן זאגי ומאיר גורי ז"ל — ויקטור בן שרינה תמאם ע"ה

דוד בר פרחה קרסנטי ז"ל — שלום בן שלום כתריאל ע"ה

ר' דוד בן ר' מאיר וחביבה ז"ל

נר ה' נשמת אדם, גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת:

רבקה בת ג'ונג'ון תפילין ע"ה — רחל בת סוליקא דנינו ע"ה

ברוריה בת אויכון עלישיוב ז"ל — רבקה רייזל בת מרדכי בכר ז"ל

נעימה בת שרה שרון ז"ל — ברוריה בת אויכון עלישיוב ז"ל

ביבימה בת ג'ולי נאמן ז"ל — חיה לאה בת רחל ומנחם אברמן ז"ל

בס"ד טז' לחודש תשרי ה'תשפ"ה
שנה שלושים גליון מספר 02
יוצא לאור על ידי שמעון בוחניק
רב קהילה בישוב חשמונאים

קול ששון

פרסומים תורניים
בהלכה, הגות, אגדה ופרשת שבוע
ע"ש ששון בן שמחה לבית בוחניק ז"ל

שבת קודש

שבת וחול המועד סוכות

"ראה אתה אומר אלי"
(שמות פרק לג')

מפטירים

"והיה ביום ההוא" (יחזקאל לח')

חשמונאים (שעון קיץ)

כניסת שבת וחג: 17:46
יציאת שבת וחג: 18:40
זמן רבנו תם: 19:14

מהלכות שנים מקרא ואחד תרגום, וגבורות גשמים עפ"י שו"ע ואחרונים

שנים מקרא ואחד תרגום - הקדמה

בגמרא ברכות ח. אמרו: "לעולם ישלים אדם פרשותיו עם הציבור שנים מקרא ואחד תרגום, ואפילו עטרות ודיבון, שכל המשלים פרשיותיו עם הציבור משלימים לו ימיו ושנותיו".

כך פסק הרמב"ם בהלכות תפילה ונשיאת כפיים, וכן נפסק בטור ובשו"ע סימן רפה - א', שאף על פי שאדם שומע קריאת התורה כולה מפי השליח צבור בכל שבת, חייב לקרוא לעצמו בכל שבוע פרשת אותו שבוע, שנים מקרא אחד תרגום. דבר זה הוא מדינא וחיוב גמור, כמו שכתב בספר "כף החיים", ובאמת שדין זה הוא מוסכם בראשונים, והובא בספר הלכות גדולות, וברי"ף וברא"ש ובמרדכי, האגודה, התוספות, רבינו יונה, רבי יהודה החסיד, הרמב"ם, הסמ"ג, ועוד. ולא כמו שכתב בספר "לחם תמודות", שלא כתבה הרמב"ם אלא לכתחילה.

בספר 'שולחן הפנים' כתב שהוא פלא בעניו מי מתיר לכמה תלמידי חכמים ומשכילים ונבונים ויודעי ספר הפוטרים עצמם מחיוב זה...

פרטי הלכות

א. אעפ"י שאדם שומע את כל הפרשה בכל שבת מפי הש"ץ, חייב לקרותה לעצמו, שנים מקרא ואחד תרגום. החובה היא גם למי שעוסק בתורה כל היום. אמרו חז"ל בברכות ח: "כל המשלים פרשיותיו עם הציבור, מאריכים לו ימיו ושנותיו". והנשים פטורות מזה. (ילקוט יוסף שבת)

ב. גם מי שלא מבין את התרגום, צריך לקרוא את הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום. וטוב שילמד גם את פירוש רש"י. (ילקוט יוסף שבת)

ג. יש נוהגים לקרא כל יום אחר התפילה קצת מהפרשה, שנים מקרא ואחד תרגום, ולסיים בערב שבת, ואפשר להתחיל קריאת שנים מקרא ואחד תרגום ממנחה של שבת אחרי התפילה. (ילקוט יוסף שבת)

ד. מנהג חסידים ואנשי מעשה לקרוא את כל הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום בערב שבת ברצף, מבלי להפסיק באמצע לשום דבר. על כל פנים ראוי ונכון להשלים לקרא את הפרשה לפני שיושבים לאכול בשבת, אך פשוט שאין לעכב מחמת זה האכילה עד חצות. ואם לא השלים קודם האכילה, ישלים אחר האכילה עד המנחה, ויש אומרים עד רביעי בשבת, ויש אומרים עד שמיני עצרת. (ילקוט יוסף שבת)

ה. אף שאין לקרא מקרא בלילה, ליל שבת ויו"ט יוצאים מן הכלל, לכן מי שזמנו דחוק, יכול לקרא שנים מקרא ואחד תרגום בליל שבת, ומותר לקרא פרשת וזאת הברכה בליל שמחת תורה. (ילקוט יוסף שבת)

ו. מי שהשעה דחוקה לו ביותר, נכון להורות לו שיקרא בלחש את כל הפרשה עם השליח ציבור הקורא בתורה, פסוק בפסוק, ושוב יחזור ויקראנה פעם שניה בביתו, ואחר כך יקרא פעם אחת את כל התרגום, ויצא ידי חובתו. אבל אין לסמוך על מה ששומע קריאת הפרשה.

ז. אין צורך לקרוא פרשה שנים מקרא ואחד תרגום של יו"ט, זאת פרט לפרשת "וזאת הברכה" שקוראים בשמחת תורה. (ילקוט יוסף שבת)

ח. אבל בתוך שבעה ימי האבלות, חייב לקרוא שנים מקרא ואחד תרגום. מפני שחייב להשלים פרשיותיו עם הציבור ורצוי שיקרא זאת בערב שבת או בשבת. (ילקוט יוסף שבת)

ט. הקורא שניים מקרא ואחד תרגום אינו חייב לקרא את ההפטרה, אך המנהג לקרא את ההפטרה פעם אחת. (ילקוט יוסף שבת)

הזכרת גבורות גשמים

מתחילים להזכיר גבורות גשמים – כלור "משיב הרוח ומוריד הגשם" - החל מברכה שניה בתפילת מוסף של יום טוב בשמיני עצרת, עד תפילת מוסף של יו"ט ראשון של פסח.

הסיבה לכך שקבעו לאומרו בברכה שניה הוא - מפני שיש בברכה זו תחיית המתים והגשמים הם חיים לעולם כתחיית המתים.

אומנם היה ראוי להזכיר גבורות גשמים מיו"ט הראשון של חג סוכות שנידונים בו על המים, אלא שמאחר והגשמים הם סימן קללה בחג הסוכות, שאי אפשר לשבת בסוכה בשעת הגשם אין מזכירים הגשם עד עבור שבעת ימי ישיבה בסוכה. ראוי היה להתחיל להזכיר מיד בליל שמיני עצרת, אלא שבתפילת ערבית לא כל העם נמצא בבית הכנסת, אם כן רק חלק יזכירו ויעשו אגודות, אגודות. מדוע אין מזכירים בשחרית? מפני שאין להזכיר את גשם עד שיכריז השליח ציבור בקול רם מוריד הגשם קודם התפילה, ואת זה אי אפשר להכריז בשחרית מפני שצריך לסמוך גאולה לתפילה.

א. בימות הגשמים, אם לא אמר "מוריד הגשם", מחזירים אותו. במה דברים אמורים שלא הזכיר טל, אך אם הזכיר טל, אין מחזירים אותו.

ב. אדם שמסופק אם אמר "מוריד הגשם" בימות הגשמים, לאלו שנוהגים לומר "מוריד הטל" בימות החמה, אינו חוזר. לאלו שאינם נוהגים לומר בימות החמה "מוריד הטל", כל שלושים יום - חוזר, מפני שבודאי אמר כשגרת לשונו ולא הזכיר לא טל ולא גשם, ולאחר שעברו שלושים יום אינו חוזר. (שו"ע ורמ"א)

ג. בימות הגשמים אם לא אמר 'משיב הרוח ומוריד הגשם', והמשיך לומר מוריד הטל, אם נזכר באמצע הברכה, טוב שיזכיר שם גבורות גשמים וימשיך בתפילה. ואם בירך 'מחיה המתים', ימשיך 'אתה קדוש' ואין לומר 'למדני חוקיך' ולחזור מ'אתה גיבור'.

ד. לנוהגים לא להזכיר טל בקיץ, אם השמיט גבורות גשמים, ונזכר באמצע ברכה יחזור ויזכיר גבורות גשמים ואם אמר 'ברוך אתה ה'' יסיים "למדני חוקיך" ויחזור להזכיר גבורות גשמים. ואם חתם מחיה המתים, יזכיר גבורות גשמים בין ברכה לברכה.

פינת העורך

"ולאשר אמר ברוך מבנים אשר" (פרק לג' - כד') בספר "תורת משה" כתב על פסוק זה רמז נפלא. "ברוך מבנים אשר" - אנשים רבים מחפשים את המקור ואת סוד האושר, רבים מחפשים אותו ברמת חיים כלכלית גבוהה ומבלים ימיהם בהגדלת הונם, אולם פסוק זה רומז שעיקר האושר האמיתי והברכה הוא כאשר - "מבנים אשר" - כלומר שהוא רווה נחת מבניו, אשר הם יראי ה' לומדי תורה ושומרי מצוות ובעלי מידות טובות.

ברכות לשנה החדשה

מזל טוב וברכות מעומק הלב לזוג הצעיר ליצי ליב ונתנאל כהן גינדי הי"ו לרגל נישואיהם. ברכות להם ולכל משפחותיהם משפחת פיש הי"ו ומשפחת כהן גינדי הי"ו. יהי רצון מלפני אבינו שבשמים, שתיזכו להקים בית לתפארת ישראל, בית מלא אהבה ושמחה, נאמן וכשר, המיוסד על יסודות איתנים של אהבת תורה ויראת שמים לתפארת עם ישראל

ברכות מכל הלב

מזל טוב וברכות מעומק הלב לזוג הצעיר צבי וכוכב קקיאשווילי הי"ו לרגל נישואיהם. ברכות להם ולכל משפחותיהם משפחת קקיאשווילי הי"ו ומשפחת נעמת הי"ו. יהי רצון מלפני אבינו שבשמים, שתיזכו להקים בית לתפארת ישראל, בית מלא אהבה ושמחה, נאמן וכשר, המיוסד על יסודות איתנים של אהבת תורה ויראת שמים לתפארת עם ישראל

אסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא

"שונה הלכות" – הלכה ומקורה

חובת קביעת עיתים לתורה

מקור בנביא

מדברי החיזוק, שאמר הקב"ה ליהושע, פרק א' פסוקים ח' וט' עם כניסת עם ישראל לארץ ישראל לכובשה, נקבעו יסודות רבים בקשר למצוות תלמוד תורה: **"לא ימוש ספר התורה הזה מפיך והגית בו יומם ולילה למען תשמר לעשות ככל הכתוב בו כי אז תצליח את דרכך ואז תשכיל: הלוא צויתיך חזק ואמץ אל תערץ ואל תחת כי עמך ה' אלוקיך בכל אשר תלך".**

מקור בתלמוד

מהי המשמעות העולה ממילות הפסוק ביהושע: "לא ימוש ספר התורה הזה מפיך", וכיצד תוכנו משתלב עם הפסוק בתורה: "ואספת דגנך ותירשך ויצהרך". בגמרא במסכת ברכות לה: מובאת מחלוקת בין רבי ישמעאל לבין רבי שמעון בר יוחאי בעניין זה.

לדעת רבי ישמעאל מצוות תלמוד תורה משתלבת עם דרכו של עולם כך: אדם צריך לדאוג לצורכי הפרנסה כדרכו של עולם, כפי ההכרח, שהרי אם לא ינהג כך, הוא עלול לבוא לידי צורך הבריות וסופו להתבטל מדברי תורה, ובשאר הזמן לעסוק בתלמוד תורה. לעומתו, לדעת רבי שמעון בר יוחאי, הפסוקים הנ"ל מתארים שני מצבים של עם ישראל. במצב בו עם ישראל עושים את רצון ה', מתקיים: "לא ימוש ספר התורה הזה מפיך" הם עוסקים בתלמוד תורה, ומלאכם נעשית על ידי אחרים. ובמצב בו עם ישראל אינם עושים את רצון ה', מתקיים הפסוק: "ואספת דגנך..." ויתרה מזאת מלאכת אחרים נעשית על ידם.

אביי מסכם שבמציאות הרבה עשו כשיטת רבי ישמעאל והצליחו בכך, ויש שניסו לעשות כשיטת רבי שמעון בר יוחאי ולא הצליחו בזה. ומשמע שלדעת אביי ההלכה היא כדעת רבי ישמעאל.

"אמר אביי הרבה עשו כרבי ישמעאל ועלתה בידן כר' שמעון בן יוחי ולא עלתה בידן א"ל רבא לרבנן במטותא מינייכו ביומי ניסן וביומי תשרי לא תתחזו קמאי כי היכי דלא תטרדו במזונייכו כולא שתא..."

פסיקה להלכה

וכן נפסק להלכה ברמב"ם הלכות תלמוד תורה פרק א' הלכה יב': **"כיצד היה בעל אומנות והיה עוסק במלאכתו שלש שעות ביום ובתורה תשע..."**. וכן פסקו הטור ומרן בשו"ע בסימן קנו': **"ואחר כך ילך לעסקיו דכל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטילה וגוררת עוון שאם אין לו מה יאכל העוני יעבירנו על דעת קונו, ומכל מקום לא יעשה מלאכתו עיקר אלא עראי ותורתו קבע כמו שמצינו בחסידים הראשונים שהיו עושין מלאכתן עראי ותורתן קבע וזה וזה נתקיים בידן כי אין מעצור לה' להושיע ברב או במעט..."**

מקור בתלמוד

מהגמרא במסכת מנחות דף צט: משמע שאדם יוצא ידי חובת תלמוד תורה ע"י קריאת שמע שחרית וערבית. אבל מהמשך הגמרא שם למדים מפסוק זה לכאורה, שחייב אדם ללמוד תורה יומם ולילה. ניתן להסביר שהמידה הפחותה ביותר של תלמוד תורה היא אמירת קריאת שמע שחרית וערבית, כדברי רבי יוחנן בשם רשב"י, ומידה מרובה ביותר והיא להגות בתורה יום ולילה כדברי רבי ישמעאל בתשובתו לאחיינו.

ריטב"א

הריטב"א בנדרים ח. מפרש שאמירת קריאת שמע שחרית וערבית אדם יוצא ידי חובת תלמוד תורה, אבל זה רק לגבי מי שאין לו אפשרות ללמוד מעבר לכך. ו'אור שמח' על הרמב"ם בהלכות תלמוד תורה, פרק א' הלכה ב' מבאר שלמצוות תלמוד תורה יש גדר השייך לכלל והוא קריאת שמע שחרית וערבית. ודר המשתנה מאדם לאדם, לפי כישרונותיו ויכולותיו, כמו שהתורה מתייחסת במידה שונה לתלמיד חכם, מלך וכדומה.

מקור בתלמוד

עד כה עסקנו בגדרי מצוות תלמוד תורה. להלן נעסוק במצוות קביעת עיתים לתורה. הגמרא במסכת שבת דף לא. מתארת את מעמד הדין של איש מישראל בהגיעו לבית עולמו ואת השאלות שהוא נשאל. מלשון השאלה לגבי לימוד תורה משמע, שאין אדם נשאל על עצם לימוד התורה, אלא על קביעת עיתים לתורה. וכן על החשיבות שלימוד התורה יבוא ממקום של יראת שמים.

רש"י מבאר את החשיבות של קביעת עיתים לתורה, ומדבריו מתבאר מדוע אדם נשאל על קביעת עיתם לתורה ולא על לימוד התורה – אדם צריך לעסוק במלאכתו (דרך ארץ) לפרנסתו, אולם עשוי הוא להימשך לעסוק בזה כל היות ולא להותיר זמן ללימוד תורה, על כן צריך הוא להקדיש זמן קצוב וקבוע ללימוד וזהו 'קביעת עיתים לתורה'.

מקור בתלמוד

מהגמרא בעירובין סה. עולה שלקביעות עיתים לתורה יש רמת חיוב גבוה, ולכן אדם שקבע זמן ללימודו ולא עמד בו, הרי זה כלוזה אשר חייב לפרוע את חובו: **"רב אחא בר יעקב יזיף ביממא ופרע בלילא".**

פסיקה להלכה בשו"ע

מרן פסק להלכה בשו"ע בסימן קנה' סעיף א' את החובה על כל אדם מישראל לקבוע עיתים ללמוד תורה וכי חייב הוא להקפיד על שמירת זמן זה של הלימוד, אפילו אם הדבר יגרום למניעת רווחים כספיים, והוסיף הרמ"א, שאף מי שאינו יודע ללמוד - מחוייב לכל הפחות לקבוע זמנים לישיבת בית המדרש: **"אחר שיצא מבית הכנסת, ילך לבית המדרש, ויקבע עת ללמוד, וצריך שאותו עת יהיה קבוע שלא יעבירנו אף אם הוא סבור להרויח הרבה. הגה: ואף מי שאינו יודע ללמוד ילך לבית המדרש ושכר הליכה בידו, או יקבע לו מקום וילמוד מעט במה שיודע ויחשוב בענייניו ויכנס בלבו יראת שמים..."**

משנה ברורה

במשנה ברורה בס"ק ב' תב שטוב שאדם יקבע את עת לימוד התורה לפני שיוצא לעיסוקיו: **"ויקבע - דאיתא בגמרא, כשמכניסין אדם לדין שואלין אותו - קבעת עתים לתורה? וטוב שיקבע העת מיד אחר התפלה משום ילכו מחיל אל חיל וכנ"ל, וגם דאם ילך מקודם לעסקיו חיישינן שמא ימשך ויתבטל קביעותו..."**

כף החיים

בספר כף החיים בס"ק ג' כתב את המקור למנהג לקבוע לימוד מיד אחרי התפילה ולומר אחריו קדיש דרבנן.

"וכתב העולת תמיד אות א', דהמנהג בכל מקום בישראל שקובעים ללמוד אחר התפילה בבית הכנסת ואומרים קדיש דרבנן, ואין אומרים קדיש דרבנן, אלא על תורה שבעל פה או דברי אגדה..."

פסקי תשובות

בספר פסקי תשובות בסימן קנה' אות א' כתב עצה שתועיל לקביעת עיתים לתורה: **"ובאותו שעה שקבע לעצמו זמן לימודו, כתב באור צדיקים (סימן כב' אות ה') שידמה לעצמו כמי שאינו נמצא בעולם הזה רק בגן עדן לפני השכינה, ובזה ינצל גם מניסיונות אלו הרוצים להפריעו בעניינים דחופים בעסקי העולם הזה".**

ילקוט יוסף

גם בספר ילקוט יוסף בסימן קנה' - לילך לבית המדרש – סעיף ג' פסק את עניין קביעת עיתים לתורה והדגיש שיש לשמור על קביעות זו, גם אם סבור האדם שיהיה לו הרבה רווח באותו זמן: **"אחר שיצא מבית הכנסת ילך לבית המדרש, ויקבע עת ללמוד בכל יום, וצריך שאותו עת יהיה קבוע שלא יעבירנו אף אם הוא סבור להרויח הרבה".**

שם ומשפחה _____

ונאת הברכה

משה רבנו כותב ונותן לכל שבט ספר תורה

ביום ז' לחודש באדר בשהיה בן מאה ועשרים שנה, הגיע זמנו של משה רבנו המנהיג הגדול של עם ישראל, אשר בשליחותו של ה' הוציא את בני ישראל ממצרים באותות ומופתים והנהיגם במדבר ארבעים שנה, להשיב את נשמתו לבורא. משה רבנו ידע, שביום זה יפטר מן העולם ויפרד מעם ישראל, שכל כך אהב וכל כך הרבה פעל למענם.

לכן כתב משה רבנו באותו יום שלש עשרי ספרי תורה. נם גדול ארע למשה רבנו ספ תורה אחד כותבים בדרך כלל במשך שנה שלמה, ואילו משה רבינו כתב שלוש עשרי ספרי תורה בפחות מיום אחד. כשסיים לכותבם לא עבר אפילו חצי יום. כשסיים לכתוב את ספרי התורה קרא משה רבינו לכל שבט ושבט ונתן לכל שבט ספר תורה אחד ואת ספר תורה השלוש עשר הניח ליד הארון שבמשכן. והוכיח והזהיר את האנשים והנשים, שיזהרו בכבוד התורה והמצוות ויקיימו אותם כראוי. באותו יום, יום פטירתו, נהג משה רבינו ביהושע תלמידו כבוד גדול בפני ישראל. "כרוז" (אדם שמכריז) הסתובב בכל מחנה ישראל והכריז: "בואו בואו ושמעו את דברי הנביא החדש שיהיה לנו מהיום"

משה רבנו מברך את ישראל ונפרד מהם

אז קרא משה ליהושע, הלביש אותו לבוש מלכות והושיב אותו על כסא של זהב לדרוש בפניו ובפני העם. כך ישב יהושע על כסא הזהב, כשהוא לבוש בבגדי מלכות, ודיבר ודרש בפני עם ישראל ובפני משה רבו.

נשק משה רבנו ליהושע, בכה על צוואתו וברכו. אחרי כן התחיל משה רבנו לברך כל שבט ושבט, שכן דרכם של הצדיקים לברך את בניהם לפני פטירתם. אברהם אבינו ברך את יצחק, יצחק אבינו בטרם מותו ברך את יעקב ואת עשו ויעקב אבינו ברך את בניו ראשי השבטים, לפני שהסתלק מן העולם. את שבט שמעון לא ברך וכלל אותו בברכת יהודה

אחרי שסיים לברך כל שבט ושבט, ברגעי חייו האחרונים, ברך את כולם יחד ואמר "אשרך ישראל מי כמוך עם נושע בה'..." ואז חתם משה את דברי ברכתו לישראל בברכה תמציתית, מקיפה וכוללת.

אומר הוא לישראל: דעו נא, כאשר אתם ישרים ועושים רצונו של המקום – אז קרויים אתם "ישורון" – ה' רוכב שמים בעזרתכם. הוא יגרש מפניכם את כל אויביכם ויושיב אתכם לבטח בנחלתכם. ויצא משה אל מותו עפ"י ה' כשהוא ובני ישראל עצובים בוכים.

שאלות מהפרשה

שאלות לכיתות א' עד ג' (חלקן מאוצרות התורה)

1. מדוע בירך משה את שבטי ישראל טמוך למותו?

א. סמוך לפטירתו לדרגת "איש אלוקים". ב. כך נוהגים כל הנביאים.

ג. לא רצה להשאירם מפוחדים דברי התוכחה הקשים. ד. א' וג' נכונות.

2. את איזה שבט לא בירך משה רבנו בברכה שלקראת פטירתו?

א. שבט גד. ב. שבט שמעון. ג. שבט נפתלי. ד. שבט בנימין.

3. בן כמה היה משה רבנו במותו?

א. בן מאה ועשרים שנה. ב. בן מאה ארבעים ושלש שנה.

ג. בן מאה שבעים וחמש שנה. ד. בן מאה ושמונים שנה.

4. בשבחו של מי פתח משה כאשר בירך את ישראל?

א. בשבחו של אהרון אחיו, שהיה רודף שלום. ב. בשבחו של הקב"ה.

ג. בשבחם של שבעים הזקנים שעזרו לו במדבר. ד. בשבחם של שבט לוי.

שאלות עפ"י רש"י כיתות ד' עד ח'

5. "...שְׁמַע ה' קוֹל יְהוּדָה..." (פרק לג') לתפילה של מי הכוונה?

א. לתפילת יהושפט מפני העמונים. ב. לתפילת חזקיה מפני סנחריב.

ג. לתפילת דוד ושלמה ואסא מפני הכושים. ד. כל התשובות נכונות.

שאלות עפ"י רש"י כיתות ד' עד ח' (המשך)

6. "אַף חובב עמים..." (פרק לג') לאיזה עמים הכוונה?

א. לעמים שיצאו מעשו. ב. לעמים שיצאו מישמעאל.

ג. לעמי כל העולם. ד. לשבטי ישראל, שכל שבט מהם נקרא עם.

7. למה הכוונה "וּלְכֹל הַיָּד הַחֲזָקָה וּלְכֹל הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל..."?

א. קריעת ים סוף ומעמד סיני. ב. מכות מצרים ומעמד סיני.

ג. קבלת הלוחות בידיו והניסים שבמדבר. ד. כל התשובות נכונות.

8. "...ישא מדברותך" (פרק לג') למה הכוונה "ישא מדברותך"?

א. לשבח את מעתיקי התורה שבעל פה. ב. שבח לנושאי עול התורה.

ג. שבח לישראל שמקבלים גזירות ודתות ה' בשמחה. ד. ב' וג' נכונות.

שאלה עפ"י בעל הטורים - כיתות ה' עד ח'

9. "...שְׁמַע ה' קוֹל יְהוּדָה..." (פרק לג') על מי ביקש זאת משה?

א. על יהושפט במלחמה ברמות גלעד. ב. על חזקיה מפני סנחריב.

ג. על דוד ושלמה ואסא מפני הכושים. ד. על מלך המשיח בגאולת ישראל.

שאלה עפ"י פירוש הרשב"ם - כיתות ז' ו ח'

10. למה הכוונה בפסוק "וּלְכֹל הַיָּד הַחֲזָקָה..." (פרק לד')?

א. שינוי דרכי הטבע בקריעת ים סוף. ב. שינוי דרכי הטבע בהורדת המן.

ג. שינוי דרכי הטבע בפתיחת פי הארץ. ד. כל התשובות נכונות.

התשובות הנכונות לפרשת ניצבים וילך:

1- ג' 2- ב' 3- ב' 4- ד' 5- ג' 6- א' 7- א' 8- ג' 9 - א' 10- א'

(בהעלותך תשעה') (שיעור 546 לא סופי)

לימוד פורה ומהנה

מי שברך אבותינו אברהם, יצחק ויעקב, דוד ושלמה, אליהו ואלישע הוא יברך וישמור וינצור וירומם וינשא את **אלון ומזל בן גיאת** הי"ו וכל משפחתם. מלך מלכי המלכים ברחמיו ישמרם ויחיהם וכל צרה ונזק יצילם, ויאריך ימיהם בטוב ושנותיהם בנעימים, בכל אשר יפנו ישכילו וכל אשר יעשו יצליחו ויתקיים בהם מקרא שכתוב: **"ויתן לך האלוקים מטל השמים ומשמני הארץ ורוב דגן ותירוש...ויתן לך את ברכת אברהם לך ולזרעך אתך"** וכן: **"יברכך ה' וישמרך, יאר ה' פניו אליך ויחונך, ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום".**